

EL PERIODISME BEN FET ESDEVÉ LITERATURA

Vicenç Villatoro, sense excessos

Als trenta-un anys i sense perdre mai el cap, amb la correcció i la mesura impreses a cada gest, Vicenç Villatoro ha arribat del «Diari de Terrassa», on començà a escriure, a les més importants tribunes periodístiques del país; de l'escriptura com a plaer íntim, als més destacats premis literaris. Amb la voluntat d'exercir el periodisme com a espectador, ha esdevingut en pocs anys creador d'opinió.

Ramon Aymerich

—**V**as començar com a periodista a Diari de Terrassa, una etapa que posteriorment has retratat a la novel·la Els anys a ciutat... ¿Era tan gris, realment, aquella època, o és una manera de passar factura a un temps determinat?

—Els anys a ciutat tenia, com a novel·la, un inconvenient molt gros, que era l'aparença excessiva de realitat. Tenia un risc en què era fàcil que hi caigués un tipus determinat de lector, i és que anés buscant darrere de cada nom fictici quin nom hi havia. En realitat el llibre no estava escrit en clau, i malgrat tenir l'aparença de ser relativament vital o autobiogràfic, és el més literari dels meus llibres. Era una boratxera de Scott Fitzgerald.

—En la teva vessant literària apareixen sovint temes com la fugida, el fracàs... en un to molt intimista.

—Sí, exacte. La fugida seria el tema general de les novel·les que he fet, em sembla. Però mentre en altres novel·les, darrere una aparença més literària, la fugida era més vital, en aquesta la fugida era molt literària, molt xuclada dels llibres.

—¿Per què esculls justament aquesta vessant tan fora de modes, que sembla allunyada de la teva edat i de la teva ubicació generacional en la literatura d'aquest país?

—La literatura que he fet és molt literatura a partir de la literatura, és una literatura diguem-ne d'experiència literària. L'he feta així molt íntimament, però a vegades m'he trobat rimant amb d'altres coses que es feien a fora. Per exemple, els italians, com Pazzi i Tabucchi, que també fan una literatura molt literària, i això em fa sentir part d'alguna cosa que deu haver-hi...

—Sembla que aquí no hi ha molta més gent fent aquest tipus de literatura més... textual, diguem-ne.

—Home, com a lector, quan em poso a llegir literatura catalana no en trobo massa semblant al que faig. Però em trobo emparentat amb coses de gent dels setanta, gent que han agafat una evolució més «textual», per dir-ho així. Jaume Cabré, sobretot. També

gris, introdueixes un element, bastant insòlit aquí, que és el tema del judaisme, sobre el qual s'ha parlat molt posteriorment respecte a tu. ¿D'on extreus aquesta fascinació?

—És una fascinació prèvia, un sentiment vital. És a dir: tot el que puc explicar sobre el meu interès pel judaisme, tota la teoria que en puc fer, és posterior a una fascinació prèvia, a un interès. És una mena de fascinació molt directa i molt primària en la qual després trobo raons d'arrelament d'identitat, però també de diferència, de minoria.

—Després de l'etapa de Diari de Terrassa passes a practicar tot allò relacionat amb l'escriptura: poeta, escriptor, guionista i, finalment, polemòleg i analista.

—A veure, jo em sento escriptor i periodista. Per a mi són dos mons fins i tot esquizofrènics, oposats. Periodista era per a mi, fins ara, un ofici diferent al d'escriptor. Era una persona que fa peus de foto, fa titulars, fa papers, diaris, que no aspira que durin, que sap que són caducables. El tercer món que se m'està creant són altres tipus d'escriptura funcional, que cada vegada m'interessen més: lletres de cançons, guions. I em fascina. Escriure per un, no escriure allò romàntic de l'impuls interior. Sinó escriure per impuls extern.

—Fa la sensació que en aquest país el discurs cultural i polític l'esteu fent una colla de periodistes, com si el poder intel·lectual hagués canviat de mans.

—És una anàlisi possible. En el meu cas el que hi ha és la voluntat d'exercir de periodista, en el sentit d'espectador. I jo faig en els diaris d'espectador. Em sembla que això és diferent a la funció de l'intel·lectual. Tu deies polemista i analista. Jo diria espectador

«Em sento escriptor periodista»

amb coses de Miquel Àngel Riera o Porcel, per exemple, en narrativa. Són treballs sobre mons molt literaris, més que treballs sobre la realitat.

—A la teva primera obra, Evangeli

que analitza i que entra en polèmica. Però espectador sempre.

—*¿No has estat mai temptat per la política? Ho dic perquè has sonat moltes vegades com a hipotètic conseller de cultura...*

—Ho veig una cosa molt llunyana a la meua manera de ser. Em veig com la persona que mira. Això suposa una incapacitat visibilíssima per manar. Jo veig molt allunyada tota activitat política —d'administració, de gestió— de la meua manera de ser.

—*Periodista i escriptor, ¿amb quina de les dues coses et quedes?*

—Fins als quaranta-cinc anys, de periodista, i a partir dels quaranta-cinc d'escriptor, una cosa així... Ara em va molt bé el periodisme, com a activitat que em permet relacionar-me amb moltes coses. Ara, espero que en algun moment tingui més temps per dedicar-lo a la literatura.

—*Dius que no et sents especialment atret per la qüestió administrativa, però en alguns articles teus s'aprecia un important grau de pragmatisme, del que en dius respecte per l'obra feta.*

—Crec que molts de nosaltres tenim nostàlgia de la unitat, d'unes unitats mítiques. Som gent que ens sentim molt incòmodes amb la polarització política del país perquè ja no és un problema ideològic, és un problema vivencial. És a dir, tens amics a moltes bandes, parles amb aquesta gent i arribes a acords... em sembla que el clima de polarització és artificial, obeeix a una qüestió absolutament superestructural que no té a veure amb la realitat. Quan jo deia allò del respecte a l'obra feta era també un intent de dir que no estem tots plegats en sacs tan diferents.

—*Sembla que d'uns mesos ençà hi ha un intent de reformular el nacionalisme a Catalunya, a través de revistes com Debat Nacionalista, o la Fundació Acta. S'ha vist com un intent gairebé orgànic de contestar una intel·lectualitat del país que ha estat dominada en aquests darrers anys pel corrent socialista.*

—Jo diria que orgànic no, perquè no és una cosa tan orgànica. Respon a una doble incomoditat, és a dir: hi ha gent que treballa en llocs molt diferents, que normalment no té una adscripció política, i que se sent nacionalista. Però que quan es topen amb alguns dels corrents del nacionalisme català que circulen tampoc no se senten identificades, com amb algunes actituds que han sorgit arran del cas Mariscal, o Boadella, o això. Jo sóc nacionalista, i em

poden haver molestar més o menys, però no sóc dels que declararien «persona non grata» el Mariscal. I a l'altra banda hi ha gent que intenta demostrar que quan et manifestes nacionalista estàs reivindicant el més obscur passat, i que diu que tots els nacionalismes porten a la cambra de gas, als forns crematoris... Tens la sensació, d'una banda, d'incomoditat davant les dues coses: no vols renunciar a ser nacionalista, però tampoc a ser d'una determinada manera, i sents que t'empenyen cap un lloc o altre. ¿Però vostè què vol ser? I et trobes amb una certa perplexitat, perquè aquest discurs no el tenim

els dolents de la pel·lícula, perquè n'he conegut molts i no puc creure que aquests senyors siguin agents de l'imperialisme espanyol. Que en algunes ocasions actuïn així m'ho puc creure, però que ho siguin en essència no. I tampoc no em puc creure que Convergència sigui la dreta. També he parlat molt amb els senyors de Convergència, i no em puc creure que aquests mateixos senyors hagin passat de sobte a ser la dreta de tota la vida disfressada de catalanisme. No em puc creure que això sigui una batalla de l'imperialisme espanyol contra la dreta disfressada.

«Veig molt allunyada tota activitat política de la meua manera de ser».

fet. Jo crec que la sensació orgànica s'està donant perquè per primera vegada aquest discurs s'està fent públicament. La reformulació seria això: la recerca de la comoditat i del desacomplexament, com diu Culla.

—*Arran dels afers Mariscal i Boadella vas escriure que hi ha com una mena de punt d'inflexió general en la sensibilitat, parlaves en concret d'un «cansament nacional», que s'estan esgotant els símbols.*

—Penso que el punt d'inflexió encara no és visible. Però la caricatura sobre el país havia funcionat, ha acabat imposant-se. La polarització falsa ha acabat imposant-se a la realitat i ja la percebem com si fos certa. Crec que els casos Boadella i Mariscal, i la fatiga de la catalanitat de què parlava, era això. Per a mi l'enemic no és el que pensa absolutament el contrari que jo en aquest tema, sinó la visió bipolar. Jo no puc creure que els socialistes siguin

—*¿Penses que s'està elaborant un pensament polític i intel·lectual a Catalunya?*

—Home, és difícil perquè estem fent —i jo el primer— un debat de publicistes, en el sentit dels anys 60. Llavors, la gent que escriu en els diaris situem les coses en els nivells del foli i mig, en el sentit de les coses caducables. Es fa difícil endevinar si hi ha grans pensaments. Al contrari, el mateix gènere fa pensar que no hi són. Però a més s'està produint un altre fenomen públic que és paral·lel. És l'heraldització del pensament. Tinc la sensació que els articles que escrivim —tots plegats— es llegeixen tres paraules i es diu... aquest és un article a favor d'en Pujol, aquest és un article a favor d'en Mariscal, aquest contra l'Obiols... Que tots els articles són resumits en una etiqueta heràldica. Hi ha una certa sensació que escriure articles és com posar els noms en una llista d'adhesions. □